

Уряд України

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй

Муніципальна програма врядування та сталого розвитку

(Фаза III: “Муніципальне врядування та розширення повноважень громад”)

В рамках місцевих програм розвитку на програму «Муніципального врядування та розширення повноважень громади» (ПМВПГ) покладається запровадження в містах України принципів соціальної мобілізації з метою просування політичної участі громади (жителів, освітян, малого бізнесу та НГО) в процесі прийняття рішень. Для цього необхідно розширити спроможність місцевих громад щодо участі у плануванні, управлінні, впровадженні, відслідковуванні різних ініціатив розвитку, та забезпеченні сталості громадських послуг. Програма також надаватиме підтримку державним установам на місцевому, регіональному та національному рівнях; університетам та муніципальним організаціям у закріпленні та укоріненні цих підходів, щоби забезпечити довший вплив.

Поставлені цілі можна досягти в рамках державно-приватного партнерства, яке включає (i) децентралізацію інституційних угод для укріплення партнерського врядування та сталого місцевого розвитку; (ii) підсилення національної/місцевої інституціональної спроможності у покращенні доступу до інформації, до систем стратегічного планування та розвитку людських ресурсів; (iii) створення юридичної та політичної бази партнерського врядування, необхідної для забезпечення сталого розвитку; (iv) просування енергозбереження та охорони довкілля; (v) підтримку розширення можливостей забезпечення зайнятості, (vi) створення атмосфери, що всіма способами запобігає поширенню ВІЛ/СНІДУ (vii) та сприяння гендерній рівності.

Для посилення відповідальності місцевих громад за цей процес запровадження Програми відбуватиметься шляхом залучення міських рад та їхніх виконавчих комітетів, місцевих громад (жителів, навчальних закладів, НГО та малого бізнесу), а також інших зацікавлених сторін, які беруть партнерське самоврядування за відповідний пункт. Для досягнення ефекту синергії Програма розвиватиметься в тісній співпраці з іншими програмами, а саме з програмою «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»; «Програма рівних можливостей»; «Врядування в питаннях ВІЛ/СНІД», «Спільнота споживачів та громадські об'єднання»; «Створення безпечного середовища для української молоді».

2007

СТОРІНКА ДЛЯ ПІДПИСІВ

Держава: Україна

Результати УНДАФ:

1. Урядові інституції працюють на національному та місцевому рівнях на прозорих, відповідальних та партнерських засадах, чим забезпечують права людини для всіх громадян України;
2. Кожен громадян в Україні отримує можливість вимагати та використовувати свої права у відповідності з міжнародними стандартами через зміцнення громадянського суспільства з наголосом на захисті жінок та інших категорій населення, що знаходяться у менш вигідному становищі;

Результати ПЗПУ:

1. Посилена прозорість механізмів та структур партнерського врядування, націленого на інтереси людини;
2. Громадянське суспільство зміцніло та одержало підтримку в активізації процесу партнерського прийняття рішень;

Результати ПЗПУ:

1. Підтримка розвитку децентралізації інституціональних механізмів в справах місцевого самоврядування; створені партнерства для муніципального розвитку з широким залученням громадян;
2. Забезпечена підтримка міської зайнятості, спрямована на економічно та соціально вразливі групи населення, шляхом розвитку професійного навчання, МСП та мікро фінансування;
3. Зміцнені можливості національних інституцій покращувати системи стратегічного планування, розробляти економічні та соціальні політики та програми;
4. Інституціональна компетентність муніципалітетів та організацій громадянського зросла завдяки інформаційним технологіям та зв'язку, кращім політикам та практиці в галузі довкілля та енергетики.

**Партнер по запровадженню програми:
Відповідальні сторони:**

ПРООН

1. Комітет Верховної Ради України з державного будівництва та місцевого самоврядування;
2. Українські міські ради;
3. Асоціація міст та регіонів;
4. Організації громад (ОГ) жителів, навчальних закладів, НГО та малих підприємств
5. Районні/обласні адміністрації
6. Міністерство економіки; міністерство регіонального розвитку та будівництва
7. Національні / місцеві університети

ПРООН/МВРПГ співпрацюватиме в справах сприяння розвитку демократичного самоврядування та зниження бідності в містах України шляхом (i) забезпечення підтримки децентралізації інституційних механізмів задля зміцнення партнерства в державному управлінні та досягнення сталого місцевого розвитку в інтересах громадян; (ii) розширення компетентності національних / місцевих інституцій щодо доступу до інформації, до систем стратегічного планування та розвитку людських ресурсів; (iii) створення законодавчих та політичних засад для партнерського самоврядування задля сталого розвитку; (iv) підтримки енергозбереження та охорони довкілля (v) розширення можливостей забезпечення зайнятості, (vi) всебічного сприяння боротьби проти ВІЛ/СНІДу та (vii) підтримки гендерної рівності.

Термін діє програми:	2008-2010	Річний попередній кошторис:	6,317,000 доларів США
Програма ПЗПУ		Виділені ресурси:	4,201,000 доларів США
Складає:	Енергія та довкілля / врядування за широкою участі громад	• Уряд	-----
		• постійно (TRAC)	1,520,000 доларів США
		• Інші:	
		o ШБС	326,000 доларів США
		o Партнерські міські ради	1,905,000 доларів США
		o Місцеві громади	450,000 доларів США
Назва проекту:	Програма муніципального врядування та розширення повноважень громад	Непокріті видатки	2,116,000 доларів США
Код Атласу :	00033935	Внески натурою	-----
Дата початку:	1 січня 2008		
Дата закінчення:	31 грудня 2010		
Дата засідання РАС:	18 грудня 2007		

Схвалено (Міністерство економіки України) _____

Схвалено (ПРООН): _____

A. АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

Політичні перетворення, які мали місце в Україні у 2004 році та на початку 2005 року, продемонстрували безпрецедентну рішучість громадян України, осередків громадянського суспільства та муніципалітетів користатися із своїх прав та захищати свою свободу на проведення широких реформ державного управління та поліпшення економічних можливостей. Громадяни України підтвердили свої прагнення брати широку участь у процесі прийняття рішень, таким чином спрямовуючи процес розвитку на інтереси людини. Урядові інституції відреагували на ці вимоги обіцянками докорінних змін у відносинах держави та громадян, приділивши особливу увагу особистій свободі, розвитку громадянського суспільства, демократії, міжнародній гармонії та соціальній рівності.

Стратегія розвитку України базується на зобов'язаннях, які країна взяла на себе на Всесвітньому Самміті з питань сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002), а також на політиці інтеграції до Європейського Союзу. Україна підписала та приєдналася до Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ), Порядку Денного на 21 сторіччя та інших міжнародних угод, конвенцій та пактів, націлених на сумлінне державне врядування та сталий розвиток. Для втілення рішень ВССР, здійснення політики євроінтеграції та досягнення ЦРТ Україна має виконати багато умов. Однією з найважливіших передумов та одночасно інструментом її дотримання є інтеграція принципів партнерства в процес врядування, а цінностей сталого розвитку – в економічну, соціальну політику та політику ставлення до довкілля. В цих напрямках вже розпочався процес децентралізації.

Програма муніципального врядування та сталого розвитку (ПМВСР) в рамках ПРООН в Україні полягає в наданні допомоги Уряду та міським радам у виконанні цих умов шляхом зміцнення партнерства в справах державного управління з метою розв'язання соціальних, економічних та екологічних за рахунок піднесення рівня компетентності місцевих та національних інституцій.

A 1. Обґрунтування – Аналіз проблем та можливостей

Муніципальне врядування. Приблизно 67 відсотків 48-мільйонного населення України проживають в містах. В умовах децентралізації управління відповідальність за надання послуг громадам, а також за належний провід в справах економічного, соціального та екологічного розвитку значною мірою переходить до місцевих органів самоврядування. Проте нерідко муніципалітети не повною мірою усвідомлюють такий стан справ та розглядають децентралізацію лише як можливість одержати більше влади. Вони все ще тримаються радянської системи управління: негнучкої, централізованої, керованої зверху, командної, в якій геть відсутні механізми ефективного діалогу з громадянами. Їм також не дістає досвіду та знань з питань сучасного стратегічного планування; складання кошторисів за результатами діяльності; управлінських вмінь та відповідних ресурсів. Більш як 50 % членів місцевих рад, обраних під час виборів до місцевих органів у 2006, стали депутатами вперше й не мають попереднього досвіду. Підняття рівня їх знань та «ноу хау» в царині управління місцевим розвитком на принципах партнерства є безперечно необхідним. Враховуючи, що місцеві органи управління можуть визначати політику та покращувати практики врядування, можна очікувати, що реалістичні та ефективні рішення розв'язання соціальних, економічних та екологічних криз, які навалюються та стискають міські території, будуть знайдені вчасно.

Процес децентралізації в Україні надає місцевим громадам більше повноважень в прийнятті рішень, одночасно підвищуючи рівень їх відповідальності. Проте внаслідок звичок, успадкованих від радянських часів, більшість людей поводить себе відносно пасивно та чекає на одержання базових послуг від держави або органів місцевої влади. Для багатьох внаслідок відсутності належної спроможності інформаційно-комунікаційних технологій або небажання виконавчої гілки міських рад, інформація стосовно державного управління та надання послуг недоступна. Деякі муніципалітети руйнують таку практику та успішно залучають громадян до процесу прийняття рішень, а громадяни на певних територіях беруть активну участь у розробленні механізму надання послуг на сталій основі. Такі успішні приклади необхідно документувати, а досвід поширювати для найширшого наслідування.

Законодавці та наукові громади запропонували багато моделей реформування сфери адміністрування, фінансування та місцевого самоврядування. Всі подібні пропозиції об'єднують спільна риса – наголос на міцному місцевому самоврядуванні з розширеними адміністративними та фінансовими повноваженнями. Проте, такий наголос на залученні громадян до процесу прийняття рішень та місцевого розвитку не є повністю виправданим. Слабкі політичні / законодавчі положення стосовно реєстрації, оподаткування, бюджетного кодексу в справах фінансування та прав власності стримують ефективність участі громадян в процесі розвитку. Внаслідок недостатнього усвідомлення цих аспектів зацікавленими сторонами в цілому по країні досягнення консенсусу по цим моделям дається непросто. На практиці через дублювання та нечіткість законодавчих положень, виписаних для різних учасників та для різних рівнів, різні аспекти процесу децентралізації не узгоджені і нескоординовані.

Економічне управління. Економічні перетворення в Україні все ще не завершені. Економіка країни зростає, хоча порівняно до попередніх років темпи зростання уповільнились. Значна частка успадкованих капітальних інфраструктурних об'єктів загрожує можливостям України забезпечити стаке економічне зростання саме тому, що ця інфраструктура є неефективною та потребує значних витрат на ремонт або капітальних інвестицій. Досить часто міські ради не можуть генерувати достатній дохід або залучити національну / міжнародну допомогу для довготермінового фінансування об'єктів, деякі з яких забезпечують головні потреби людей (такі, як каналізація, водо- та тепlopостачання). Багато міських рад не розуміють, яка саме складна структура елементів має бути створена для того, щоби вони могли успішно залучити довгострокове фінансування проекту.

Приблизно чверть населення живе поза національно визначеною межею бідності. Причинами бідності є низький рівень заробітної плати та безробіття. Офіційний рівень безробіття в Україні складає біля 2.8%. Проте рівень прихованого безробіття значно вищий (приблизно 12.5%). Спостерігається постійний відтік робітників, які шукають більш привабливого працевлаштування за кордоном. Крім того, безробіття в Україні "помолодшало". В містах частка молодих людей від загальної кількості безробітних сягає 40%. За відсутності капітальних інвестицій, яких могли би забезпечити достатню зайнятість, мікро, малі та середні підприємства (ММСП) створюють більше можливостей для подолання економічної бідності та безробіття. На даний час внесок МСП сектору в національний продукт України становить 11%, що значно менше ніж в більшості країн ЄС. Тим не менш сектор, ММСП з часом зростає, проте це зростання сильно притиснене через недостатність мікрокредитування, вмінь та інструментів управління; реєстраційну та податкову політику; та ринкову інформацію. В найбільш невигідних обставинах опиняються ті нові / потенційні гравці ММСП сектору, які не мають реальної підтримки / гаранта.

За умов децентралізації відповідальність за генерування доходів та мобілізацію ресурсів переходить до місцевої влади. Проте з точки зору можливостей одержання доходів та самостійного розпорядження заробленим умови не є відповідними. В найбільш несприятливому становищі як з точки зору можливостей, так і самостійності опиняються менші містечка. Таким чином, абсолютно очевидно стає необхідність систематичного керування та компетентності інституцій в справах заохочення партнерської мобілізації ресурсів з різних джерел та державно-приватного партнерства, й таку спроможність міських рад необхідно вдосконалювати або розбудовувати, застосовуючи для цього новітні технологічні рішення.

Соціальне врядування. Попри значне економічне зростання в Україні, здобуття незалежності у 1992 році, 21.7% населення України страждають від бідності. З плином років якість та доступність медичного обслуговування, освіти та інших соціальних послуг погіршились.

За оцінками ВІЛ/СНІДом уражено 1.4% всього дорослого населення, і швидкість збільшення нових випадків є однією в найвищих у Європі. Протягом останніх п'яти років кількість наркоманів, зареєстрованих Міністерством внутрішніх справ подвоїлась. Серйозною проблемою є насильство у сім'ях, і більш ніж половина перших шлюбів закінчується розлученням. Молодь і жінки не беруть активної участі в прийнятті важливих рішень. Ключова роль в забезпеченні громад медичними послугами належить інституціям охорони здоров'я. Діяльність місцевого закладу звичайно обмежується захистом здоров'я людей, проте його можливості в партнерському плануванні, запровадженні та контролі слабкі й потребують зміцнення.

Традиційно Україна відзначалася високим рівнем освіти населення, і середній рівень охоплення освітою перевищував показники країн з середнім рівнем доходів. Проте якість освіти погіршилась, особливо на шкільному рівні, і внаслідок бідної шкільної інфраструктури та базових послуг. Крім того, навчальні програми не вміщують достатньо інформації щодо новітніх знань з місцевого сталого розвитку. Таким чином необхідно посилити участь навчальних закладів у покращенні навчального процесу з метою відповідного усвідомлення майбутнім поколінням цінностей сталого розвитку для життя громади, процесів партнерського планування виконання та контролю.

Внаслідок історичних / традиційних причин існує чітке регіональне розмежування в сприйнятті людьми природи врядування – східний регіон (схід та південь) віддають перевагу міцній, централізованій державі, яка втручається в економіку і в якій люди існують для потреб держави, тоді як західний регіон (захід та центр) прихильні до децентралізованої держави, яка існує для потреб людей. Ця розбіжність мала би стати можливістю, в разі її розумного використання в інтересах кожної із сторін. Питання регіональної ідентичності слід розглядати опосередковано, підштовхуючи до конвергенції в розумінні та очікуваннях від форм управління, регіонального та місцевого розвитку.

Захист довкілля. Ратифікувавши у 2004 році Кіотський протокол, Україна підтримала всі основні Конвенції ООН, які стосуються навколишнього природного середовища. Проте по всій країні громади потерпають від наслідків марнотратної та шкідливої енергетичної та екологічної практики. Важка промисловість в Україні є надзвичайно енергоємною, а централізоване тепlopостачання та міський транспорт значно забруднюють довкілля. Часто трапляється, що каналізаційна система, системи постачання холодної та гарячої води, а також тепломережі житлових будинків ушкоджені або неефективні. Спроможність міських рад підтримувати систему та надавати задовільні послуги сильно обмежена, що призводить до незадоволення та

серйозної зневіри серед громадян. Хоча існуючі програми соціального та економічного розвитку встановлюють певні заходи для розв'язання нагальних проблем охорони довкілля, проте не має затвердженої муніципальної політики стосовно розвитку та виконання партнерських стратегій сталого розвитку і як наслідок ґрунтовні підходи до управління довкіллям відсутні. В результаті залишаються нерозв'язаними численні екологічні проблеми.

Незалежно від своїх масштабів, всі муніципалітети, великі й малі, мають проблеми розбудови їх спроможності в справах екологічного врядування, і всі стикаються з проблемами, які створюють потенційну загрозу їх жителям, не відповідають міжнародним пактам і спричиняють забруднення та деградацію довкілля поза їх кордонами. Місцеві владні інституції, приватний сектор та НГО України в співпраці з центральним урядом та міжнародними агенціями мають діяти координовано, ширше застосовуючи новітні механізми партнерства, інформаційні технології та існуючий світовий досвід.

Зазвичай в уявленнях як українських владних структур так і людей довкілля та економічний й соціальний розвиток не є тісно пов'язаними - більшість з них все ще вважають екологічні проблеми та діяльність чимось окремим, "відділеним" від економічного та соціального розвитку. Таким чином, необхідно докласти серйозних зусиль для того, щоби переконати суспільство, що проблеми довкілля не можна розглядати та вирішувати окремо. В перспективі довгострокової сталості заходи в цьому напрямку необхідно включити до структури управління в рамках Стратегії сталого муніципального розвитку і, як результат, в свідомість людей.

A2. Аналіз досвіду попередньої допомоги

В Україні з початку 90-х років ПРООН бере участь в розробленні та виконанні проектів, що підтримують добросесне управління та принципи партнерства у вирішенні соціальних економічних та екологічних проблем шляхом запровадження соціальної мобілізації та територіального підходу розвитку. Муніципальна програма врядування та сталого розвитку (МПВСР) була започаткована як пілотний проект в квітні 2004 року з метою розбудови інституційної спроможності на місцевому / регіональному / національному рівнях для виконання завдань місцевого розвитку для покращення національного законодавчого / правового середовища задля зміцнення партнерського управління. Успіхи програми в трьох пілотних муніципалітетах забезпечили перехід до демонстраційної фази в квітні 2005 – грудні 2007.

Для досягнення своїх цілей МПВСР працює через місцеві громади жителів, навчальні заклади, малий бізнес, НГО; місцеві урядові та регіональні державні організації. На національному рівні програма зв'язана з національними державними інституціями, зокрема з Міністерством регіонального розвитку та будівництва, парламентським комітетом з державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, Українською асоціацією місцевих та регіональних влад (УАМРВ), Фондом сприяння розвитку місцевого самоврядування, Національним форумом міст-партнерів (НФПМ), Форумом вищих навчальних закладів – партнерів (ФПУ) та іншими. Шляхом соціальної мобілізації всі ці зацікавлені сторони залучаються до партнерських дій, приймають спільні рішення; діляться ресурсами та дають свій внесок до зміцнення партнерського управління та досягнення сталого розвитку. Детально партнерські структури показані в Додатку-І.

Під керівництвом ПРООН, МПВСР виконується відділом управління проектом (ВУП) в Києві та муніципальними відділами підтримки (МВП), які працюють в містах-партнерах

(Додаток – II). МГП створюються та утримуються містами-партнерами з метою перетворення місцевого бачення Програми в дії. МГП працює під керівництвом ГУП через організованих громадян, школи, малий бізнес, НГО на місцевій території та координує свої дії з муніципалітетом, місцевою владою та ГУП. ВУП забезпечує координацію дій на національному рівні, розбудовує спроможність партнерів на всіх рівнях та контролює якість досягнутих результатів.

До вересня 2007, програма залучила до своєї діяльності 28195 громадян, 210 шкіл, 31 малий бізнес, 47 НГО із 17 муніципалітетів по всій країні (Додаток - III). Крім розбудови їх спроможності шляхом тренінгів, програма підтримала 111 проектів місцевих громад соціального / економічного / екологічного напрямків загальною вартістю 2.7 мільйона доларів США. Повні витрати розділили ПРООН/ШБС, міські ради, громади, що скористалися з результатів та інші організації приватного та публічного секторів у співвідношенні відповідно 38.3%, 45.1%, 11.8% та 4.8%. Безпосередню користь від цієї допомоги одержали 23810 жінок, 18359 чоловіків та 42590 дітей (Додаток - IV).

Крім того, за рахунок програми було надано допомогу у розбудові спроможності та діяльності, пов'язаної з розробленням політик. В партнерстві з парламентським комітетом з державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування було підтримано розроблення проекту законодавства з громадського партнерства в місцевому розвитку. Проект подано на реєстрацію до парламенту для обговорення. Крім того, кілька міських рад (наприклад, Івано-Франківська) скористалися з досвіду розроблення муніципальної політики з енергозбереження та покращення комунальної інфраструктури в партнерстві з місцевою громадою. Інші муніципалітети планують запровадити подібну політику. Підтримка з боку програми вважається вельми потрібною для таких цілей. Цю діяльність необхідно продовжувати і надалі, оскільки вона має важливі наслідки для країни.

Активно підтримку одержали дії, спрямовані на розширення поінформованості громадськості про проблеми ВІЛ/СНІДу, гендерні питання, територіальну реформу, подібне. В цілому в рамках програми було проведено 196 навчальних заходів, в яких взяли участь 4508 представників різних верств населення.

Нещодавно в рамках програми було запроваджено експерименти з групового мікрокредитування для розвитку ММСП та закріплення партнерства з вищими навчальними закладами з метою введення в їхні програми принципів підходу врядування за широкої участі громадян для забезпечення сталого розвитку. Обидва експерименти успішно продовжуються, і цей успіх свідчить про необхідність продовження підтримки програми для досягнення змістовної мети.

Різні дослідження, оцінки, розвідки та спостереження показують, що організовані люди стають дієздатними брати участь в процесі прийняття рішень в партнерстві з іншими людьми. Внаслідок цього -

- Можна мобілізувати значну кількість ресурсів для виконання ініціатив сталого місцевого розвитку;
- За рахунок участі громад забезпечується ефективність витрат;
- Громади беруть на себе відповідальність за процес розвитку й досягнуті результати, що забезпечує сталість переваг проекту;
- Люди відчують впевненість в більш активному ставленні до місцевого розвитку та процесу прийняття рішень;
- Місцева влада, державні інституції та приватний сектор надають один одному більшу підтримку, оскільки вони визнають цінність розвитку через громадське партнерство;

- Якість життя на місцевому рівні значно покращилась за рахунок покращення комунальної інфраструктури та механізму надання послуг – причому люди беруть в цьому активну роль;
- Покращилась також якість навчання в школах за рахунок покращення системи водопостачання та санітарних умов, систем опалювання та спортивного обладнання;
- Помітно зросла обізнаність населення в таких питаннях, як ВІЛ/СНІД та гендерні проблеми. Крім того, службовці місцевих владних структур набули знань з принципів партнерства, які обстоює Програма. Програма також виявилась успішною в сенсі розвитку людських ресурсів в партнерських міських радах, здатних при необхідності самостійно запроваджувати принципи партнерської участі;
- Національні законодавці визнали необхідність покращення законодавства з урахуванням принципів партнерського управління;
- Національні / регіональні вищі навчальні заклади продемонстрували свою відданість покращувати навчальні програми за рахунок внесення в них курсу з соціальної мобілізації для сталого розвитку.

Програма містить приклади потенційного успішного завершення, забезпечення сталості, та створює можливості для поширення таких підходів. За підтримкою до Програми постійно та наполегливо звертаються муніципалітети, районні / обласні владні структури з усієї країни. Для того, щоби повною мірою використати ці можливості, важливо одержати додаткову концептуальну інформацію, необхідну для висвітлення та консолідації цього підходу, особливо в наступних галузях -

- Необхідно зробити наголос на розширенні повноважень громад, розширюючи їх участь в процесі прийняття рішень та сталості в наданні комунальних послуг;
- Створення інституційного механізму (інформаційного центру або ресурсного центру) на регіональному рівні в рамках сценарію міжрегіонального розширення та встановлення зв'язків з обласною / районною адміністрацією;
- Регіоналізація процесу планування, започаткованого в рамках Проекту на місцевому рівні;
- Зміцнення концепції експлуатації та утримання майна (E&U) задля сталості в наданні послуг на місцевому рівні;
- Поглиблення об'єднання сходу-заходу шляхом міжмуніципального обміну досвідом, візитів та механізмів співпраці;
- Розвитку людських ресурсів на місцевому, регіональному та національному рівнях з метою ширшого сприйняття та запровадження цих підходів в майбутньому шляхом розвинення навчальних програм, покращення компетентності державних службовців, депутатів рад, науковців і т.п.;
- Консолідації поточного експерименту з розвитку ММСП та тестування з метою його поширення;
- Консолідації поточного експерименту з соціальної мобілізації на міському рівні з таких ключових питань як охорона довкілля та тестування з метою його подальшої адаптації;
- Розроблення та тестування механізму сталого завершення Програми для міських рад, які почали працювати з нею раніше;
- Розбудова / зміцнення партнерства з ключовими національними гравцями з метою подовження політичного діалогу для покращення політичних / законодавчих положень, пов'язаних з місцевим розвитком, орієнтованим на громади, децентралізацією та партнерським державним управлінням.

Починаючи від 2006 року, Програма одержувала фінансову підтримку та технічну підтримку від такого донора як ШБС, яке має світовий досвід в галузі соціальної

мобілізації. ШБС висловило наміри продовжити підтримку до 2009 року. Ця підтримка має особливу цінність з огляду на збагачення якості Програми та досягнення її кінцевої місії (Додаток – V).

Програма тісно пов'язана з Програмою місцевого розвитку (ПМР) ПРООН в Україні, а також з трьома іншими програмами, а саме програмою «Місцевий розвиток, орієнтований на громади в Україні», «Програмою рівних можливостей», «Програмою врядування в питаннях ВІЛ/СНІДу», програмою «Спільнота споживачів та громадянські об'єднання», програмою «Створення безпечного середовища для молоді України».

A3. Національна стратегія

Країна розробила національні стратегії для соціального, економічного та екологічного напрямків. Далі наводяться деякі сфери, висвітлені в національних стратегіях, в контексті запропонованого проекту:

Екологічна сфера

- Стабілізація та покращення екологічного стану в містах та промислових центрах;
- Спорудження нових та реконструкція діючих систем очищення комунальних стоків;
- Формування збалансованої системи використання природних ресурсів та забезпечення того, щоби виробничі, енергетичні, будівельні, сільськогосподарські та транспортні технології не шкодили довкіллю;

Соціальна сфера

- Інтенсивний розвиток освіти й, зокрема, знань з охорони довкілля;
- Покращення умов для дітей, молоді, жінок та сімей
- Покращення захисту здоров'я людей, зниження поширення ВІЛ/СНІДу

Економічна сфера

- Зниження безробіття, заходи на подолання бідності та піднесення рівня життя населення
- Запровадження наукових та технологічних інновацій, опанування та запровадження нових управлінських методів як головних чинників забезпечення сталого економічного розвитку
- Зміцнення економічних передумов для глибокої реструктуризації соціальної сфери

Крім того національна політика зі «Сталого розвитку населених пунктів» наголошує на важливості соціально, економічно та екологічно збалансованого розвитку сільських місцевостей та міських поселень. Вона включає такі напрямки –

- Розвиток інженерної інфраструктури (запровадження нових технологій в енергетиці, тепlopостачанні, водopостачанні, та каналізаційних спорудах та системах), застосування енергозберігаючих систем;
- Покращення санітарно-гігієнічного та екологічного стану населених пунктів, створення безпечних та здорових умов життя, застосування сучасних систем збирання, транспортування, перероблення та нейтралізації відходів;
- Заходи з очищення атмосферного повітря відповідно до стандартів якості повітря;

В. ПРОГРАМНА СТРАТЕГІЯ

Ключовими гравцями в сприянні сталому розвитку мають бути українські міські ради. В цьому, контексті стратегічна ціль «Програми муніципального врядування та розширення повноважень громад» (МВРПГ) полягає в розбудові спроможності політичної участі місцевих громад та міських рад в процесі прийняття рішень та використанні цих можливостей для забезпечення співпраці всіх зацікавлених сторін та багатосекторного втручання, спрямованого на зміцнення муніципального соціального / економічного / екологічного управління, кінцевою метою якого є сталий розвиток.

Задля досягнення усвідомлення місцевої відповідальності за процес програма виконуватиметься за участі міських рад – партнерів, місцевих громад (об'єднань жителів, навчальних закладів, НГО та малого бізнесу), а також інших зацікавлених сторін, які приймають концепцію партнерського державного управління за відправну точку. Для досягнення синергії вона тісно співпрацюватиме з іншими програмами ПРООН, а саме «Місцевий розвиток, орієнтований на громади в Україні», «Програмою рівних можливостей», «Програмою врядування в питаннях ВІЛ/СНІДу», програмою «Спільнота споживачів та громадянські об'єднання», програмою «Створення безпечного середовища для молоді України». Крім того, позитивний досвід МВРПГ буде перенесено в інші проекти, в яких застосовується територіальний підхід розвитку. Для досягнення завдань Програми запроваджуються наступні стратегії -

В.1 Географічне покриття та партнерство

В процесі свого розширення Програма зосередиться на забезпеченні регіонального балансу. Крім того, увагу буде приділено на поширення програми в області з метою забезпечення ширшого впливу на область. На місцевому рівні зусилля будуть пов'язані з державними установами районного та обласного рівнів (радами / адміністраціями), а також із національними установами. Таким чином буде встановлено партнерство з закладами на місцевому, регіональному, національному рівнях.

Програма працюватиме в усіх областях України відповідно до пріоритетів забезпечення регіонального балансу, а також з огляду на гостроту соціально-економічних та екологічних проблем. Партнерство з обласними, районними адміністраціями та обласними, районними радами встановлюватиметься, враховуючи їх прихильність та бажання до співпраці. Вибір міст для запуску Програми відбуватиметься на конкурентних засадах з урахуванням відданості справі (надання ресурсів, активна роль у виконанні Програми), прагнення до партнерства та ступеня гостроти соціальних, економічних, екологічних негараздів, з якими стикається місто. Перед закріпленням партнерства потенційні партнери пройдуть курс орієнтації стосовно концепції, стратегій, процедур та умов партнерства, які пропонує Програма; ознайомлення стосовно конкретних одержуваних результатів; та можливості взаємного навчання. В кожній області буде створено регіональний інформаційний центр знань (ресурсний центр) для забезпечення ефекту синергії та міжрегіональної передачі знань в процесі розширення Програми в регіоні. Таким чином має бути забезпечена відповідальність за діяльність в рамках програми та сталість бази знань. Буде встановлено партнерство з національними (урядовими та неурядовими) агенціями, що мають відношення до цілей Програми з метою одержання їх підтримки для досягнення цих цілей.

В.2 Інституційний розвиток та консолідація

З метою сприяння політичній участі місцевої громади (об'єднань жителів, навчальних закладів, малого бізнесу та НГО) в процесі прийняття рішень та використання такої спроможності для партнерського державного управління та сталого розвитку на місцевому рівні в рамках Програми буде продовжуватись кампанія соціальної мобілізації. Для досягнення цілей проекту, розбудови місцевої спроможності та забезпечення стійкості бази знань буде заохочуватись створення мережі співпраці місцевих громад, місцевих органів влади та інших зацікавлених сторін. Для цього створюватимуться або зміцнюватимуться такі допоміжні організації:

- (a) Організації жителів (ОЖ):** 70-80% родин з вибраних багатоквартирних будинків або вулиць в межах муніципалітету будуть згуртовані шляхом проведення консультативних та взаємних дискусій з метою сформування самоврядного квартального комітету, в якому від родини буде представлена одна особа (бажано жінка). ОЖ функціонуватиме за статутом, який гарантує правила добросовісного врядування. ОЖ служитиме як широка організація уповноважена (a) готувати плани сталого розвитку, об'єднуючи соціальні, економічні та екологічні пропозиції жителів та зв'язуючи ці плани з муніципальними планами; (b) мобілізувати ресурси та втілювати ці плани; та (c) відслідковувати рівень місцевої діяльності.

В розпорядження ОЖ знаходиться Фонд розвитку житлового району (ФРЖР), сформований за рахунок коштів, зібраних на місцевому рівні та за рахунок сторонніх джерел. Ресурси ФРЖР кварталу використовуватимуться для виконання різних заходів з розвитку, пріоритетів, визначених шляхом партнерського процесу в межах управлінських витрат. Операції ФРЖР відображаються відповідно до прозорої системи ведення обліку та підлягають офіційному та громадському аудиту.

ОЖ веде діяльність з сталого розвитку через функціональні групи різних форм, які відображають склад груп будинків або вулиць мікрорайону: групи споживачів, жіночі групи, молодіжні групи, групи інвалідів. Ці функціональні групи мають неформальний, квазі формальний, формальний статус та керуються всіма нормами сумлінного управління.

ОЖ в межах муніципалітету тісно пов'язані з системою управління муніципалітетом та дають ефективний внесок в зміцнення системи. За необхідності вони можуть об'єднуватись по вертикалі, щоби висловлювати свою спільну позицію.

- (b) Мережа навчальних закладів:** 80-100% шкіл з партнерського муніципалітету об'єднуються для утворення різних підтримуючих організацій (вчителів, молоді та батьків), створюючи мережу задля забезпечення соціально орієнтованого сталого розвитку. Ця мережа діє за статутом, який гарантує норми демократичного управління, та служить **центром соціального розвитку** з мандатом (i) готувати соціально-орієнтовані плани сталого розвитку для себе й для громад в своїй околиці та зв'язувати їх з муніципальними планами; (ii) мобілізувати ресурси та виконувати плани; (iii) контролювати соціальну діяльність на місцевому рівні.

В розпорядженні мережі знаходиться Фонд соціального розвитку (ФСР), сформований за рахунок коштів, зібраних на місцевому рівні та за рахунок сторонніх джерел. Ресурси ФСР використовуватимуться для виконання різних заходів з розвитку, пріоритет яких визначено шляхом партнерського процесу в межах управлінських витрат. Операції ФСР відображаються відповідно до

прозорої системи ведення обліку та підлягають офіційному та громадському аудиту.

Мережа навчальних закладів виконує соціально орієнтовані заходи з сталого розвитку через функціональні групи батьків, учнів (молоді), вчителів, подібне. Ці функціональні групи мають неформальний, квазі формальний, або формальний статус та керуються всіма нормами доброчесного управління.

Вона тісно зв'язана з системою місцевого самоврядування та дає позитивний внесок в зміцнення партнерського соціального врядування та сталого розвитку.

- (c) Мережа приватного підприємництва:** Мікро, малі та середні підприємства (ММСП), потенційні підприємці, початківці ММСП, агенції сприяння зайнятості (центр зайнятості, професійні навчальні центри, заклади мікрофінансування, ЗМФ, міські ради) на своїх територіях згуртовуються та створюють самоврядну підтримуючу організацію для забезпечення економічно орієнтованого сталого розвитку. Ця мережа діє за статутом, який гарантує норми доброчесного управління та служить **центром сприяння бізнесу (ЦСБ)** з мандатом (i) готувати економічно орієнтовані плани сталого розвитку та зв'язувати їх з муніципальними планами; (ii) мобілізувати ресурси та виконувати плани; та (iii) відслідковувати економічну діяльність на місцевому рівні.

В розпорядженні мережі знаходиться 'фонд розвитку бізнесу (ФРБ)' сформований за рахунок коштів, зібраних на місцевому рівні та за рахунок сторонніх джерел. Ресурси ФРБ використовуються для виконання різних заходів з розвитку, пріоритет яких визначено шляхом партнерського процесу в межах управлінських витрат. Операції ФРБ відображаються відповідно до прозорої системи ведення обліку та підлягають офіційному та громадському аудиту.

Мережа тісно зв'язана з системою місцевого самоврядування та дає позитивний внесок в зміцнення партнерського економічного врядування та сталого розвитку.

- (d) Мережа організацій громадянського суспільства:** 25-50% НГО, особливо тих, що пов'язані з довкіллям, з міст-партнерів згуртовуються та співпрацюють як самоврядна підтримуюча організація для забезпечення екологічно орієнтованого сталого розвитку. Ця мережа діє за статутом, який гарантує норми доброчесного управління та служить **центром екологічного розвитку (ЦЕР)** з мандатом (i) готувати екологічно орієнтовані плани сталого розвитку для себе та для сусідніх громад та зв'язувати ці плани з муніципальними планами; та (iii) контролювати екологічну діяльність на місцевому рівні.

Мережа має в своєму розпорядженні 'фонд екологічного розвитку (ФЕР)' сформований за рахунок коштів, зібраних на місцевому рівні та за рахунок сторонніх джерел. Ресурси фонду використовуються для виконання різних заходів з розвитку, пріоритет яких визначено шляхом партнерського процесу в межах управлінських витрат. Операції фонду відображаються відповідно до прозорої системи ведення обліку та підлягають офіційному та громадському аудиту

Мережа веде діяльність спрямована на екологічно сталий розвиток через функціональні групи молоді, місцевих жителів, подібне. Ці функціональні групи мають неформальний, квазі формальний, або формальний статус та керуються всіма нормами доброчесного управління.

Мережа тісно зв'язана з системою місцевого самоврядування та дає позитивний внесок в зміцнення партнерського екологічно спрямованого врядування та сталого розвитку.

(e) Муніципальна рада сталого розвитку (МРСР): Створюється сприятливе середовище для об'єднання на муніципальному рівні ОЖ та мереж в форум, де вони могли б згуртуватись. На цей форум запрошуються представники муніципальної, обласної, районної адміністрацій та агенцій, що надають послуги на території міста. МРСР концентрує свою увагу на визначенні викликів та можливостей забезпеченням сталого розвитку міста та вивчає майбутній курс дій з метою покращення партнерського державного управління, пов'язуючи цей план дій з іншими гравцями на обласному та національному рівнях. Вивчається можливість створення муніципального фонду сталого розвитку (МФСР) зміцнених МРСР з метою підтримки ОЖ та мереж у виконанні місцевих ініціатив сталого розвитку.

(f) Національний форум міст-партнерів (НФМП): НФМП, створений у 2005 році, відіграє важливу роль в активізації співробітництва між міськими радами, визначає законодавчі / політичні питання та можливості їх виправлення та підтримує, зміцнює місцевих учасників в процесі партнерського врядування задля сталого розвитку. Він має свій секретаріат при УАМРВ для виконання рішень та координування дій Форуму. НФМП та його секретаріат будуть і в подальшому розвиватися з метою більш ефективного виконання своєї ролі.

(g) Національний форум вищих навчальних закладів – партнерів (НФВНЗП): Національні / регіональні вищі навчальні заклади згуртувались та співпрацювали протягом 2006/07 років з метою введення в свої навчальні програми уроків Програми та періодичного оновлення знань. Ця мережа (національний форум вищих навчальних закладів – партнерів) успішно просувається до своєї мети, яка ще повністю не виконана. Таким чином мережа має зміцнюватись та одержувати підтримку на шляху досягнення своїх цілей.

Крім розвитку нових ОЖ та мереж на територіях запровадження Програми, значну увагу буде приділено консолідації ОЖ та мереж, створених на попередніх фазах. Цей процес включає засвоєння механізму та дій для довгострокового впливу. Досягається це завдяки таким діям:

- Сприяти інституціям, створеним в попередні роки, щодо набуття відповідної юридично-правової форми – особливу підтримку одержать будинкові комітети, зареєстровані міськими радами, з набуття ними статусу об'єднань співвласників багатоквартирних будинків;
- Сприяти ОЖ/Мережам в створенні їх власного джерела регулярного доходу для задоволення своїх управлінських потреб;
- Розбудовувати відповідні людські ресурси та логістику
- Співпраця та зв'язок з іншими агенціями з розвитку.

В.3 Розбудова спроможності

Для забезпечення ефективного виконання Програми та одержання якісних результатів необхідно розбудовувати спроможність всіх зацікавлених сторін на будь-якому рівні. Зокрема, буде покращено компетентність місцевих громад з партнерського планування, управління, контролю ініціатив з розвитку та сталості комунальних послуг.

Спроможність міських рад розбудовується в сфері людських ресурсів з метою виконання локальної частини заходів Програми, покращення доступу жителів до інформації; прогнозуючи партнерський розвиток міських рад шляхом стратегічного планування; покращення ефективності за рахунок програмно-цільового методу формування бюджету. Спроможність найліпшого партнера в області буде підтримана з метою створення соціальної лабораторії для передачі знань на національному та міжнародному рівнях, розвиваючи його як ресурсний центр.

Інтеграція процесу та цінності сталого місцевого розвитку на рівні району / області, розбудова спроможності відповідних районних / обласних адміністрацій відбувається в тісній співпраці з проектом «Підтримка процесу децентралізації» ШБС в Україні.

Для зміцнення процесу децентралізації та партнерського державного управління в Україні відповідним чином буде за необхідності підсилена спроможність національних урядових органів, включно з парламентським комітетом з державного будівництва та місцевого самоврядування; Міністерством охорони навколишнього природного середовища; Міністерством економіки; Міністерством регіонального розвитку; Міністерство будівництва та регіональної політики.

Аналогічно, приділятиметься увага посиленню спроможності національних неурядових організацій, пов'язаних з децентралізацією та місцевим самоврядуванням в Україні, включаючи Українську асоціацію місцевих та регіональних влад; Фонд сприяння розвитку місцевого самоврядування; Асоціацію українських міст та громад; Національний форум міст-партнерів.

З метою закріплення принципів та цінностей, обстоюваних цією Програмою серед державних службовців та майбутніх поколінь, буде розбудовуватись спроможність відповідних вищих навчальних закладів, особливо членів національного форуму вищих навчальних закладів - партнерів, створеного за ініціативою Програми, з метою забезпечення відповідного навчання, навчальних матеріалів та людських ресурсів.

В процесі розбудови спроможності використовуються навчальні тренінги, візити з обміну досвідом, дискусії та різні інші методичні форми для передачі знань на навичок. Цінність місцевих знань збагатиться за рахунок досвіду інших країн СНД, Європи, Канади та інших. Крім того, частиною технічної допомоги з розбудови спроможності стане обладнання та інші логістичні засоби. Міські ради одержать підтримку в галузі ІКТ шляхом створення та оновлення їх Інтернет-сторінок з метою покращення доступу людей до інформації, діалогу людей з муніципальною владою та інвестиційних можливостей на території муніципалітету.

В.4 Партнерське планування, визначення пріоритетів та поточна робота

З допомогою підтримуючої організації в партнерському муніципалітеті ОЖ та мережі розпочинають процес партнерського планування знизу вгору. Таке планування відбувається регулярно на щорічній основі, причому базові організації громадян готують плани сталого розвитку в своїй відповідній сфері.

Члені ОЖ (жителі) в своєму окрузі / мікрорайоні аналізують існуючу ситуацію й готують плани сталого розвитку, визначаючи свої соціальні, економічні та екологічні потреби. Перелік визначених потреб обговорюється на відповідному рівні та згідно зі ступенем

важливості встановлюються пріоритети. Збудований за пріоритетним принципом план включається до муніципального плану.

Члени мережі навчальних закладів за участі 80 % або більше батьків, вчителів та членів учнівських рад виконують свою процедуру планування, готують та визначають пріоритети свого соціального плану на рік. Підготовлені за пріоритетним принципом плани кожної школи обговорюються на засіданні Мережі з метою їх координації. Після цього Мережа розробляє свій власний план, який стане спільним для всіх. Підготовлений таким чином план включається до Муніципального плану.

Члени ділової мережі визначають свої потреби, пов'язані з підтримкою на території муніципалітету ММСП та встановлюють пріоритети потреб. Остаточний план включається до муніципального плану.

Подібним чином, 80% або більше членів НГО-мережі проводять аналіз екологічної ситуації на території муніципалітету, розробляють план дій та визначають пріоритети, виходячи із ступеня важливості та можливостей виконати ці плани самостійно або за підтримки муніципалітету та інших агенцій сприяння. План з визначеними пріоритетами включається до муніципального плану.

На муніципальному рівні проводиться семінар з принципів річного планування за участі муніципальних службовців, службовців з районних, обласних адміністрацій, ОЖ, постачальників послуг, НГО-мережі, мережі навчальних закладів, ділової мережі та інших. На цьому семінарі представляються узагальнені соціальні / економічні / екологічні плани від всіх учасників. Міські ради та інші агенції також надають власні індивідуальні плани. Цей семінар стане форумом з порівняння потреб та наявності ресурсів для виконання планів за пріоритетами. Міські ради візьмуть на себе відповідальність за представлення планів людей для обговорення на форумі вищого рівня та включать їх в районний / обласний план задля отримання належної підтримки в наступному році.

В міських радах, що мають довгий досвід співпраці з Програмою, процес планування знизують вгору консолідується та зміцнюється.

V.5 Виконання планів

ОЖ та мережі проводять кампанію з мобілізації ресурсів для виконання своїх планів, які потребують зовнішньої допомоги. Одним із таких зовнішніх помічників може бути проект МВРПГ. Він забезпечить виконання проектів, які –

- Служать пілотним / демонстраційним проектом, після якого на місцевому рівні залишається значний ефект / знання;
- Сприяють зміцненню партнерського державного управління та покращують умови життя;
- Відповідають вимогам державно-приватного партнерства за розподілом витрат;
- Задовольняють критерії (технічної, соціальної, економічної та екологічної) здійсненності, рівності (тобто виграють майже всі), продуктивності (наприклад, піднімають дохід або знижують витрати на життя), сталості (наприклад, сторони що отримали користь від проекту, підтримуватимуть проект й надалі) та необхідності (базові людські потреби).

Підтримка надається на засадах конкурентної, прозорої процедури вибору та після належної технічної оцінки.

Пропозиція, яка висувається на підтримку, може бути такого типу –

- Галузева – належить до соціальної сфери (пов'язана зі здоров'ям, освітою, гендерною рівністю) або до економічного сектору (наприклад, юридичні послуги, бізнес планування, послуги з експорту/імпорту або інше, необхідне для розвитку підприємництва) або екологічного сектору (управління твердими відходами, озеленення, подібне).
- Фізична – вона може стосуватися фізичної інфраструктури (наприклад, питної води, системи опалювання, поводження з відходами та озеленення) або піднесення обізнаності (просування/захист інтересів, проведення кампаній, подібне) або давати внесок до розвитку людських ресурсів (навчання, обладнання, подібне).

В рамках Програми ресурси надаються траншами відповідно до положень угоди про партнерство, укладеної між Програмою та ОЖ/Мережею, фінансовою групою, які є одержувачами підтримки. Ресурси (траншами) переводяться місцевим партнерам через установи банку. З метою підсилення відповідальності та підзвітності, повідомлення про переведення внеску оприлюднюється виконавчими членами ОЖ/Мережі під час або по завершенню проекту, і також проводиться відкритий громадський аудит.

Функціональна група, яка бере участь у виконанні проекту, одержує належну підготовку з технічних аспектів та фінансового менеджменту задля забезпечення нормального виконання проекту. На муніципальному рівні створюється наглядовий комітет для забезпечення, при необхідності, технічної підтримки щодо гарантування якісного результату.

Якщо проект має довготривалий характер (наприклад, питна вода, система опалювання), передбачаються інституційні заходи для експлуатації та утримання проекту його користувачами, включаючи різні варіанти забезпечення коштів для цих цілей.

В.6 Моніторинг та оцінка

Для нових міських рад- партнерів передбачено встановлення систем управління інформацією (СУІ), що надає можливість зацікавленим сторонам безпосередньо проводити моніторинг та оцінку. В більш ранніх міських радах - партнерах буде проведено консолідацію СУІ для покращення їх якості. Для цього запроваджуються наступний механізм –

(a) Система моніторингу та оцінки впливу на локальному рівні встановлюється для всіх компонентів, включаючи

Процес моніторингу, що відслідковує поступ на рівні інституційних аспектів та включає такі показники (а) охоплення цільової групи (мешканці, навчальні заклади, НГО, і малий бізнес, та гендерні показники), (b) розвиток організації (наприклад, створення ОЖ/Мереж), (c) генерування капіталу та його статус (d) розвиток людських ресурсів та гендерна рівність.

- Моніторинг вхідних даних включає контроль за інвестиціями на заходи програми, наприклад, суми одержані на розвиток людських ресурсів, проекти громад, захист інтересів, дослідження змін політики, подібне.
- Моніторинг результатів показує, що люди отримали в кінці при досягненні запланованого впливу на їх життя. Цей моніторинг включає фізичний поступ, одержаний на основі вхідних даних, наприклад, кількість завершених схем,

кількість проведених кампаній на захист певних інтересів, кількість домогосподарств (чоловіків, жінок, дітей), які одержали користь від інвестиції, подібне.

- Моніторинг впливу стосується впливу на життя людей внаслідок одержаних результатів. Він включає показники, що стосуються стану здоров'я, зайнятості та подібного.

Необхідні дані / інформація стосовно вище названих змінних збираються партнерськими агенціями, організаціями, обробляються та аналізуються для підготовки періодичних / річних звітів за проектом.

(b) Незалежні та регулярні інтерв'ю проводяться партнерами та експертами включаючи -

- Оцінку партнерства, коли загальні збори членів організацій (ОЖ/Мереж) дають оцінку своїй організації з точки зору управління та послуг, що надаються (наприклад, комунальних) членам за такими критеріями:
 - Відповідальність (*готові чи ні члени брати на себе відповідальність за власні ОЖ/Мережі*)
 - Рівень прозорості (*наскільки прозорі рішення, операції та інформація*)
 - Рівність (*чи одержали користь всі/більшість членів організації*)
 - Підзвітність (*чи несуть члени, керівники та лідери організації відповідальність за свої рішення*)
 - Діяльність ОЖ/Мереж щодо задоволення потреб/інтересів членів (*шляхом покращення врядування, надання послуг та довілля в області*)

Діюча система оцінки партнерства ОЖ/Мереж узагальнюється та її застосування в подальшому підтримується.

- Незалежні оцінки заходів за Програмою та їх результатів проводяться відповідними місіями та агенціями. Критерії оцінки залежить від характеру заходів та цілей оцінки.

V.7 Політика та інституційна реформа

(a) Реформа політики: Документування досвіду, отриманого в сфері муніципального, соціального, економічного та екологічного управління продовжується і надалі, і ці дані будуть використані для розроблення національної політики та стратегії щодо кожного компоненту врядування та наділення громад повноваженнями. Крім того цей досвід та знання також використовуються для розроблення структури та стратегії сталого муніципального розвитку. Національні партнери одержать підтримку задля активізації процесів децентралізації та територіального реформування в країні. Будуть проведені дослідження, опитування громадської думки та круглі столи з метою напрацювання нових технологій та підходів, і при необхідності буде використано досвід, здобутий на регіональному на національному рівнях.

(b) Інституційні зміни та розвиток: Для забезпечення довгострокових переваг та для розгортання Програми в національному масштабі будуть підготовлені посібники, довідники та навчальні матеріали. Документи включатимуть як національні так і міжнародні приклади, і навчальні матеріали потрібні для передачі знань. З метою забезпечення ефективного впровадження та розширення Програми проводиться

навчання службовців урядових організацій, міських рад та інших партнерів на успішних прикладах забезпечення сталого розвитку.

(c) Співробітництво міських рад та регіональна цілісність: Створення атмосфери та сприятливого середовища для зміцнення регіональної цілісності шляхом залучення міських рад з різних регіонів до дій, спрямованих на співпрацю між міськими радами та між регіонами.

(d) Локалізація підходу та вихід: Програма ініціює експеримент щодо виходу з міських рад, які достатньо зміцніли для того, щоби самостійно продовжувати підходи, започатковані Програмою. З цією метою міським радам надається технічна та фінансова підтримка задля -

- Консолідації МВП, МРСР та відповідних відділів міських рад
- Запровадження механізмів партнерства на рівні місцевих політик та положень
- Розроблення стратегічного плану на основі залучення громад та забезпечення сталості, принципи яких обстоює Програма